

A BAROMFIIPAR ÁTSZERVEZÉSÉNEK EDDIGI TAPASZTALATAI, A VERTIKÁLIS INTEGRÁCIÓ TOVÁBBI LEHETŐSÉGEI

DR. KISS FERENC főosztályvezető (MÉM)

A baromfiipar átszervezésének szükségessége

Az V. ötéves tervidőszakban — több ellentétes irányú hatás és az ágazatban felgyülemlett feszültségek ellenére — a baromfitermelés növekedett.

Az ágazat versenyképességének megőrzése, a termelési színvonal növelése, a magasabb fokú szervezettség és a világgiazi változásokhoz jobban igazodó egységes piaci fellépés érdekében szükségessé vált — a hazai tenyésztőbázisra alapozott — olyan integrációs szervezet létrehozása, amely biztosítja ezen célkitűzések megvalósítását.

Az MSZMP KB Gazdaságpolitikai Bizottságának 1980. november 13-i — a baromfiágazat helyzetével és továbbfejlesztésének feladataival foglalkozó állásfoglalását követően 1981. július 1-ével alakult meg a Baromfitermelők Egyesülete, 1982. január 1-ével szűnt meg a Baromfifeldolgozó Vállalatok Trösztje, váltak a vállalatok önállóvá. Ezzel egy időben változott az iparág szabályozórendszere, a gazdálkodás egyéb feltételei, amely segítette az ágazat vertikális integrálódási folyamatának kibontakozását.

Az átszervezés eddigi tapasztalatai

A tröszt szervezeten belül megindult korszerűsítési folyamat ellenére — részben objektív okokból — a vállalatok eltérő helyzetben (pénzügyi, műszaki-fejlettségi, termékstruktúra, szervezettség, vezetői állomány szakmai színvonala stb.) készültek fel az önálló gazdálkodásra.

Ezért az önálló vállalati gazdálkodás első évében legfontosabb célkitűzés a *zavartalan átmenet* biztosítása volt. Ennek a feladatnak — a vártnál nehezebb gazdasági körülmények mellett is — a vállalatok megfeleltek.

A lakosság mennyiségben és növekvő választékban jó színvonalú baromfitermék ellátása mellett túlteljesítették exportfeladataikat, és a feldolgozás jelentős növelését több mint 60%-os mértékben a termelékenység javulásával érték el. Folytatódott a feldolgozás technikai-technológiai fejlesztése, számos új termék került forgalomba. A szakágazat elért nyeresége — mely a gazdálkodás több tényezőjének egyidejű kedvezőtlen változása miatt az előző évinél alacsonyabb szinten realizálódott — biztosította a vállalatok önfinanszírozó-képességét.

A megvalósított 8%-ot meghaladó átlagos munkadíjszínvonal-növekedést, az ipari szabályozásnál kedvezőbb fejlesztési és részesedési alapképzést, a termelés

menyiségi fokozása, a nem Rb1 elszámolású feszített exportfeladat teljesítése tette lehetővé.

A vállalatok kezdeti lépéseket tettek az önállóság követelményeinek megfelelő belső szervezet kialakítására és érdekeltégi rendszer korszerűsítésére. A vállalati belső mechanizmus intézkedési tervbe foglalt fejlesztési feladatai teljeskörűen 1984. július 30-ig kerülnek végrehajtásra.

Eredményesebben működtek a térségi integrációk. Mérsékelt, nem kielégítő az előrelépés üteme az ágazat termelésének piaci értékítéletéhez igazodó önszabályozása, a baromfiertikum egészét illetően az érdekeltégi rendszer tökéletesítése, a közös kockázat vállalása, illetve a teherviselés arányosabb megosztása terén.

Az ágazat tevékenysége nagymértékű állami támogatást igényel, amely nemcsak az alacsony export világpiaci árak következménye, hanem az ágazatban rejlő hatékonysági tartalékok nem kellő feltárásának és kiaknázásának hiánya.

A vertikális integráció további lehetőségei

A baromfiágazat érdekeltégi rendszerének folyamatos korszerűsítésével egy irányba kell terelni a termékpálya különböző szakaszaiban működő gazdálkodó szervezetek érdekeit és törekvéseit. Az érdekeltégi viszonyok változását követő termelési, gazdálkodási intézkedéseknek az ágazat versenyképessége javulását, exportorientációjának eredményességét kell szolgálniuk.

Olyan ágazati önszabályozó rendszert kell megvalósítani, amely biztosítja a változó piaci feltételekhez igazodó termelést és eredményes gazdálkodást a vertikum minden fázisában. Ez felveti az ár- és támogatási rendszer korszerűsítését, árkülönbözeti alap létesítésének kérdését.

Fontos feladat a vertikum eredményesebb működésének szervezésében a tenyésztés, termelés, feldolgozás, értékesítés ráfordításainak a csökkentése, a magasintű önköltséggel összefüggő veszteségforrások feltárása és megszüntetése. Gyorsítani kell az élenjáró, gazdaságilag hasznos tapasztalatok általános elterjesztését.

Korszerűsíteni kell a termékforgalmazási tevékenységet. Az exportérdekeltég rendszere átalakítást igényel, emellett mérlegelendő az exportpiaci feltételekhez jobban igazodó értékesítési szervezet létrehozása.

Piacra orientált fejlesztési elvet kell érvényre juttatni. A párhuzamos kapacitások létrehozása és indokolatlan piaci verseny elkerülése érdekében koordinálni kell a térségi fejlesztéseket, biztosítani a kapacitások összhangját és célszerű kihasználását. A vállalatok önálló műszaki fejlesztése mellett szélesíteni kell a közös érdekeltégű fejlesztési gyakorlatot, szorosabb együttműködést.

Az átszervezés során biztosított vállalati önállóság hatékonyabb kihasználását:

- közös érdekeltégű témákban a feldolgozó vállalatok közötti együttműködések szélesítésével;
- a Baromfitermelők Egyesülése szakbizottságainak koordinatív tevékenysége erősítésével;
- az információs rendszer fejlesztésével, a termelésirányítási rendszer gépesítésével;
- a vállalati belső irányítási tevékenység, valamint a közgazdasági munka színvonalának javításával, fejlesztésével kell elérni.

A BAROMFITERMELŐK EGYESÜLÉSE, TEVÉKENYSÉGE, A KAPCSOLATOK FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI

DR. TÓTH MÁTYÁS igazgató (BE)

Az Egyesülés létrejöttének körülményei és célja

Az Egyesülés 1981. július 1-én alakult, 10, a baromfitermelésben, feldolgozásban és értékesítésben érdekelt gazdaság, illetve vállalat kezdeményezésére. Jelenleg az Egyesülésnek 43 tagja van.

Az Egyesülés megalakulása összefügg a Baromfifeldolgozó Vállalatok Trösztjének megszűntetésével, de nem jogutódja annak és nem egyszerűen a középírányító szervek átszervezésének a terméke. A tröszt 9 állami baromfifeldolgozó és nagykereskedelmi vállalat középírányító szerve volt, szerződéses kapcsolatban működött együtt egyik oldalról a baromfitenyésztő és hizlaló gazdaságokkal, másik oldalról a belkereskedelmi és külkereskedelmi vállalatokkal.

1981-ben az Egyesülés alakulása idején a 9 állami feldolgozó vállalat mellett 2 termelőszövetkezeti, 1 állami gazdasági és 3 közös (termelőszövetkezeti + állami tőkével létrehozott) vállalat működött Magyarországon, amelyekkel a tröszt ugyan-csak együttműködött, de nem volt kijelölt irányítójuk.

Az Egyesülés létrejöttének célja a baromfiágazatban működő vállalatok és gazdaságok tevékenységének összehangolása. Koordinációs tevékenysége kiterjed a baromfitenyésztő-szaporító és árutermelő gazdaságokra, a baromfifeldolgozó vállalatokra, üzemekre és a baromfiexporttal foglalkozó külkereskedelmi vállalatokra.

A Baromfitermelők Egyesülésének működése

Legfelsőbb irányító szerv az igazgatótanács, amely a tagszervezetek egy-egy képviselőjéből áll.

Az operatív irányító szerv a 13 tagú, 5 évre választott igazgatóság. A szakmai kérdések döntéshozókészítő javaslatainak kidolgozásában 3 szakbizottság segíti az irányítószervek munkáját (tenyésztési-árutermelési, feldolgozási-kereskedelmi, közgazdasági szakbizottságok).

Az Egyesülés apparátusa 2 részlegből áll. A koordinációs tevékenységet végző ügyintéző szervezetből (20 fő), és a Szolgáltató Üzemből (150 fő). Az apparátus élén az igazgatótanács által kinevezett igazgató áll.

Az Ágazat összehangolt tevékenységét biztosító legfontosabb kérdésekben az Igazgatótanács dönt. Ilyen kérdések:

- a termeléshez szükséges nagyszülő- és szülőpárok beállítandó mennyisége;
- a belföldi ellátáshoz szükséges és az exportra eladható baromfi- és baromfitermékek alapján az éves termelés, felvásárlás nagyságrendje termékenkénti bontásban.

Ennek vállalati megoszlása:

- a naposbaromfi forgalmazási árak;
- a felvásárlási árak stb.

Az Egyesülés feladatai közé tartozik a baromfivertikumban ténykedő vállalatok, gazdaságok érdekeinek összehangolása, az érdekviszonyok fejlesztése is. E téren több intézkedés történt az elmúlt év alatt.

Mivel az Egyesülésnek nem tagja minden baromfitenyésztő és nevelő gazdaság,

az ő tevékenységük konkrét összehangolása az ún. térségi integrációkban történik, a feldolgozó vállalatok szervezésében. A kapcsolatok fejlesztése ezen a szinten a legfontosabb, s e téren intenzív munka folyik az Egyesülés közreműködésével.

A koordináló szerep mellett az Egyesülés Szolgáltató Üzeme önköltséges alapon szolgáltatásokat is végez tagjai számára (műszaki-tervezési, exportraktározási és diszpozíciós tevékenység, csomagolóanyag-ellátás, információs-állategészségügyi és élelmiszer-higiéniai szolgáltatás).

Az Egyesülés ellátja az ágazat érdekvédelmi szerepét más szervek felé. Kapcsolatot tart az állami szervekkel, véleményt nyilvánít az ágazatot érintő állami döntések előtt. (Exportszubszción módja és mértéke, importkérélmek véleményezése stb.).

Az Egyesülés eddigi tevékenységét a tagok és a felügyeleti szervek a kezdeti nehézségek ellenére pozitívan értékelik. Teljes körű, reális értékelés azonban csak néhány évi munka alapján lesz lehetséges.

A BAROMFIÉRTÉKESÍTÉS TENDENCIÁI A JELENLEGI PIACI HELYZET TÜKRÉBEN

Bokor ISTVÁN vezérigazgató-helyettes (TERIMPEX)

I. Rövid áttekintés a magyar vágottbaromfi-export alakulásáról a 70-es években.

1. Ipari háttér jellemzői, fejlődése:

- trösztli szervezeti forma működése, szerepe az exportra való termelésben;
- minőségi fejlődés a külpiaci igényekhez alkalmazkodva, csomagolás, feldolgozás színvonalának javulása;
- a termelés mennyiségi növekedése.

Ezek eredményeként az évtized végére a magyar baromfiexport eléri az átlagos világszínvonalat.

2. A kivitelünk forgalmi jellemzői, relációs megoszlása.

- Tradicionális nyugat-európai vevőink: Ausztria, Svájc.
- Közös piaci forgalmunk. A közös piaci rendtartás negatív hatása exportunkra.
A rendtartás ismertetése (zsiliparak, lefölözések stb.).
- Új piac: Közel-Kelet.

II. A magyar vágottbaromfi-export alakulása az utóbbi években, jelenlegi helyzet elemzése, aktuális problémái, termékenként:

1. Vágott, darabolt csirke.
2. Vágott, darabolt liba.
3. Vágott kacsa.
4. Vágott, darabolt pulyka.
5. Gyöngyös.
6. Tojás.

Fenti csirkecsoportokat külön-külön elemezzük a következő szempontok szerint:

- legnagyobb felvevőpiacok,
- konkurrenca,
- termelés alkalmazkodása a piaci igényekhez
  - a) mennyiségben
  - b) minőségben: feldolgozottsági fok, egész-, darabolt áru aránya stb.

III. Exportunk várható perspektívái, a piacon maradás feltételei

- Cikkenként részletezve.